

**Програма виховної роботи школи
«Бути людиною серед людей»**

Вікова категорія : учні 1-11 класів

Прийнята рішенням
засідання педагогічної ради
Протокол № від
Погоджена на засіданні
ради школи
Протокол № від

I ВСТУП

Сучасний виховний процес як важлива складова педагогічного процесу вимагає переосмислення його сутності, нових підходів, здійснення ефективного педагогічного управління. Назріла необхідність заміни проведення стандартних заходів для школярів на цілеспрямоване і професійне управління виховним процесом.

Виховання – це не підготовка і проведення заходів, а внутрішня самозміна особистості, яка відбувається на основі особистого досвіду і здобуття знань про навколишній світ. Нові підходи до виховання змінюють уявлення про педагогічний простір: не вказувати, не вимагати, а створювати умови для свободи вибору. Адже сучасному суспільству потрібна особистість, яка б могла самостійно діяти, приймати рішення, робити свій вибір і відповідати за нього, здатна орієнтуватися в мінливому нинішньому житті. У навчальному закладі людина не тільки здобуває освіту, а й стає особистістю, набуває абсолютних цінностей життя. Отже, одним із аспектів сучасного реформування освіти є методологічна переорієнтація процесу виховання на розвиток особистості, формування її основних компетенцій, життєвих навичок. Мета діяльності сучасної школи полягає в тому, щоби навчити учнів вирішувати нестандартні задачі, оволодіти технологією життєвого успіху, навичками соціальної мобільності, конкурентноздатності. Школа, без сумніву, повинна вчити життю, але не прямо, не відтворюючи те життя, яке кипить за стінами, а створюючи особливий педагогічний простір, особливе середовище, яке б мало виховний вплив на особистість.

Аналітична робота з вивчення рівня сформованості ключових життєвих компетентностей учнів показала, що значна кількість випускників ще недостатньо готові до входження у самостійне життя, використання здобутих знань для вирішення практичних завдань, аналізу нестандартних ситуацій.

Тому однією з головних ідей діяльності школи стало створення такого виховного середовища, яке б сприяло формуванню життєвих компетентностей особистості.

В основу програми реалізації виховної проблеми школи покладено основні ідеї Державної національної програми «Освіта (Україна XXI століття)», Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти, Національної доктрини розвитку освіти, Національної програми патріотичного виховання молоді, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Програми Міністерства освіти і науки України «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України», програми виховної роботи НУШ «У поступі до цінностей», Стратегія розвитку школи, Положення про класного керівника.

Програма ґрунтується на положеннях міжнародних правових актів та чинного українського законодавства.

II КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОГРАМИ

1. Мета і завдання програми

Головна мета програми - створення цілісної моделі виховної системи школи на основі національних та загальнолюдських цінностей, що дасть можливість створити єдине виховне середовище, яке сприятиме вихованню компетентної особистості учнів школи.

Завдання програми:

- систематизація виховного процесу в навчальному закладі, надання йому більшої цілеспрямованості;
- створення сприятливого простору для самореалізації особистості дитини, розвитку її творчих здібностей, попередження негативних проявів, надання учням можливості зрозуміти, що їх доля – в їхніх руках;

- виховання молодого покоління з активною життєвою позицією, високою культурою і моральними переконаннями;
- орієнтування учнів на репродукцію набутих правових, економічних, морально-естетичних, екологічних, трудових знань та використання їх у повсякденному житті;
- забезпечення педагогічної підтримки дитини в рішенні та розв'язанні проблем;
- забезпечення партнерських відносин у системах «учитель - учень», «учитель - батьки», «учень - учень», «учень – суспільство»;
- впровадження у виховний процес інновацій;
- розвиток демократичного стилю керівництва виховним процесом;
- забезпечення взаємодії навчального закладу з усіма соціальними інститутами та координацію зусиль суб'єктів виховання;
- стимулювання підвищення професійної компетентності педагогів у здійсненні процесу виховання.

2. Методологічні засади програми

Основна парадигма, за якою працює навчальний заклад, – гармонія духовного, психічного і фізичного з метою виховання творчої, високодуховної, інтелектуальної, компетентної особистості.

Методологічною основою програми є такі уявлення:

- Людина знаходиться в постійному саморозвитку, стаючи суб'єктом власного життя;
- Освіта – процес становлення і розвитку особистості в соціально створеному природо-соціокультурному середовищі;
- Учень – головний суб'єкт виховного процесу;
- Учень, учитель, батьки – рівноправні партнери виховного процесу;

Засади, на яких має ґрунтуватися діяльність школи:

- життєтворча і культуротворча спрямованість навчально-виховного процесу. Найголовнішою місією школи є плекання учня як творця і проектувальника свого життя, допомога йому в усвідомленні змісту життя як феномену культури, оволодінні мистецтвом жити -- особливим умінням та високою майстерністю у творчій побудові, що базується на його знанні, технологіях життєздійснення.
- ідея гуманізації, суть якої полягає в переорієнтації освіти на особистісну спрямованість, процес розвитку і самоствердження, самореалізацію особистості. Ставлення до дитини як до суб'єкта передбачає ціннісне сприйняття кожної особистості, повага її самобутності, розуміння того, що дитина має свою життєву історію, власне "Я", свій внутрішній світ.
- діяльнісна спрямованість навчання та виховання. Це підхід до знання як інструменту ефективного виконання життєвих і соціальних ролей, оволодіння технологією соціальної дії.
- ідея демократизації укладу шкільного життя, утвердження рівних можливостей, співробітництва, багатоманітності, самоорганізації, самодіяльності;
- принцип саморозвитку особистості, гнучкості організаційних форм.

Загальні принципи діяльності педагогічного колективу:

- Особистісно-зорієнтований підхід до дітей, що передбачає віру у можливості кожного учня, співпрацю з учнів
- Індивідуалізація виховання шляхом визначення найбільш оптимальних методів і форм педагогічної роботи.
- Поетапне становлення і розвиток природних здібностей дитини та її ключових компетентностей.
- Формування нової ментальності учнів, батьків, вчителів в процесі переорієнтації з академічних досягнень на особистість дитини.

Виховне середовище повинно бути безпечним, довірливим, комфортним, відкритим, моральним, патріотичним, зорієнтованим на культуротворенні, розвиваючим.

Розвиваюче виховне середовище надає можливості:

- учням – самовизначатися, самоудосконалюватись, самореалізовуватись у різноманітних видах діяльності;
- педколективу – реалізувати цю мету через соціально-педагогічні ініціативи, створюючи умови для соціалізації учнів;
- батькам – брати участь у розробці фінансово-економічного механізму підтримки освітніх ініціатив;
- управлінцям – брати участь в розробці системи управління інноваційним закладом;
- громадськості – брати участь у створенні єдиного освітньо-виховного простору.

3. Зміст виховної роботи школи

Мета і завдання виховання

Головною метою виховання на сучасному етапі розвитку освіти є виховання школяра як свідомого і активного громадянина України, вільної, демократичної, життєво та соціально компетентної високодуховної особистості, з розвиненими естетичним, етичним ставленням до навколишнього світу та самої себе, здатної здійснювати самостійний вибір, приймати відповідальні рішення в різноманітних життєвих ситуаціях.

Загальній меті виховання підпорядковується спеціально спроектована система поетапно конкретизованих завдань, сконцентрованих на формуванні системи життєвих компетентностей, соціальних та особистісних цінностей особистості. Послідовне досягнення цих завдань наближає вихователя до мети як ідеального образу вихованої особистості, який відображено у моделі успішного випускника школи.

Принципи виховання

Визначальними у виховній діяльності школи слід вважати такі принципи:

- принцип гуманізму,
- принцип демократизму,
- принцип психологізації виховного процесу
- принцип діалогічної взаємодії та свободи вибору,
- принцип природовідповідності,
- принцип національної спрямованості,
- принцип системності та систематичності,
- принцип активності, самодіяльності
- принцип взаємодії різних соціальних інститутів,
- принцип усвідомленої перспективи.

Складові компоненти виховного середовища:

- виховання у процесі навчання;
- морально-психологічний клімат у шкільному колективі,
- стиль взаємовідносин між учнями, учнями і вчителями, вчителями і батьками;
- виховний вплив позашкільного соціуму;
- позаурочна виховна діяльність:
- виховні справи,
- учнівське самоврядування,
- дитячі та молодіжні організації,
- позашкільна освіта.

Пріоритети виховання

Реалізація мети виховання відбувається через різні *види виховної діяльності*:

- навчально-пізнавальна,
- фізично-оздоровча,
- трудова,
- соціально значуща,
- художньо-естетична,

- краєзнавчо-екологічна,
- творча та ін.

Пріоритетними у вихованні молодого покоління слід вважати такі **напрями**:

- національно-патріотичне,
- громадянське,
- правове,
- духовно-моральне,
- естетичне,
- екологічне,
- трудове,
- фізичне.

Вони є основними складовими процесу виховання і відповідають змістовим лініям програми «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України».

відповідних життєвих **компетентностей** учнів:

- суспільно-громадянські компетентності,
- особисті життєтворчі компетентності,
- професійно-трудова компетентності,
- здоров'язберігаючі компетентності,
- еколого-валеологічні компетентності,
- естетично-духовні компетентності,
- комунікативно-інформаційні компетентності.

Взаємозв'язок напрямів виховання, ціннісних орієнтацій із формуванням життєвих компетентностей особистості
4. Прогнозований результат виховання

Компетентності	Прогнозований результат - здатність учнів
Особисті життєтворчі компетентності	<ul style="list-style-type: none"> - вміє цінувати себе як носія фізичних, духовних та соціальних сил, - володіє навичками пізнання власного внутрішнього світу, - прагне до набуття нових знань, вмінь, навичок, - генерує нові ідеї, приймає нестандартні рішення, - тренує волю, працелюбність, наполегливість, - володіє навиками самооцінки, самоконтролю, самоусвідомлення, готовий до самовдосконалення, - визначає життєві цілі, - складає і виконує життєві програми, - мотивує себе на успіх, - здатний до вибору численних життєвих альтернатив, що пропонує сучасне життя

Здоров'язберігаючі компетентності	<ul style="list-style-type: none"> - бережливо ставиться до свого здоров'я та здоров'я інших, - вмiє адекватно оцiнювати стан свого психiчного здоров'я та турбується про нього, - забезпечує рацiональне харчування, - чергує розумову i фiзичну активнiсть, працю i вiдпочинок, - дотримується санiтарно-гiгiєнічних вимог, - попереджує виникнення негативних звичок, - працює над вдосконаленням фiзичних та психiчних задаткiв, витривалостi, високої працездатностi, - залучається до регулярних занять фiзичною культурою i спортом, - пропагує здоровий спосiб життя.
Еколого-валеологiчні компетентності	<ul style="list-style-type: none"> - усвiдомлює значення природи в життi людини, самоцiннiсть природи, - розумiє взаємозв'язок стану довкiлля i здоров'я людини, - вiдчуває особисту причетнiсть до збереження природних багатств, вiдповiдальнiсть за них, - здатний гармонiйно спiвiснувати з природою, поводитись компетентно, екологiчно безпечно; - керується у ставленнi до природи кращими традицiями українського народу; - вмiє дати критичну оцiнку споживацько-утилітарному ставленню до природи, протистоїть проявам такого ставлення доступними способами; - бере активну участь у природоохоронних заходах.
Естетично-духовні компетентності	<ul style="list-style-type: none"> - володiє системою елементарних мистецьких знань, адекватно сприймає художнi твори, - має розвинений естетичний смак, широкий спектр естетичних почуттiв, - здатний виразити власне ставлення до мистецтва, - розвиває власнi творчi здiбностi через мистецьке самови-раження та участь у культурному життi. - поважає культуру рiдного народу та культури iнших нацiй та народностей, - з повагою ставиться до нацiональних та загальнолюдських духовних цiнностей, керується ними у своїх вчинках, - проявляє єднiсть моральної свiдомостi i поведiнки, - володiє активною за формою та моральною за змiстом життєвою позицiєю.

<p>Комунікативно-інформаційні компетентності</p>	<ul style="list-style-type: none"> - володіє комунікативною культурою, - використовує техніки успішного спілкування, - володіє вербальними і невербальними способами спілкування, - знає і практично використовує кілька мов, - вміє запобігати та виходити з різних конфліктних ситуацій, - розробляє та реалізовує стратегії спільних дій. - критично сприймає інформацію, самостійно аналізує її, - раціонально використовує комп'ютер, - володіє умінням пошуку, систематизації, зберігання та передавання інформації, - застосовує інформацію для досягнення поставлених завдань.
<p>Професійно-трудова компетентності</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвідомлює соціальну значущість праці, - має розвинену потребу у трудовій активності, ініціативність, - вміє знаходити своє місце у працюючому колективі, - проявляє охайність, бережливість, самоконтроль у процесі будь-якої діяльності, - вміє раціонально розподіляти робочий час, - розуміє економічні закони і проблеми суспільства та засоби їх розв'язання, реалізовує і обстоює свої права як суб'єкта ринкових відносин, - вміє вигідно презентувати себе на ринку праці, - дотримується етики у професійних стосунках, - готовий до творчої діяльності, самореалізації, конкурентно спроможний.
<p>Суспільно-громадянські компетентності</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вміє виконувати різні функції та ролі в колективі, - вміє визначати свій статус в соціальній групі, - вміє аналізувати сутність соціальної поведінки, - реалізовує і послідовно обстоює свої права, - використовує засоби громадянського впливу, - проявляє свідомий патріотизм, національну свідомість, правосвідомість, політичну культуру, культуру міжетнічних відносин, - виражає своєю поведінкою повагу до української символіки, історії, звичаїв і обрядів, - приймає виважені рішення з урахуванням норм і цінностей громадянського суспільства, - займає позицію активного суб'єкта громадянського суспільства, який може і має впливати на долю країни.

III РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМИ

1. Етапи реалізації програми

Робота педагогічного колективу школи над даною проблемою розрахована на 5 років, і розподілена на 4 етапи, які покладаються в основу методичної роботи протягом 5 років (2021-2026 рр.)

I. Аналітично-діагностичний (2021– 2022 рр.)

- Пошук інформації з проблеми, вивчення передового досвіду з проблеми; спостереження та аналіз рівня сформованості життєвих компетентностей учнів.
- Визначення та наукове обґрунтування теми, мети та завдань програми .
- Вивчення наукової літератури та аналіз педагогічного досвіду з даної проблеми.
- Проведення педагогічної ради, учнівської та батьківської конференцій щодо роботи над програмою «Бути людиною серед людей».
- Проведення вхідного моніторингу «Рівень готовності вчителів, батьків та учнів до участі в програмі».
- Вивчення інноваційного потенціалу, яким володіє педагогічний колектив, та визначення прогресивних педагогічних технологій, якими повинен володіти колектив для реалізації завдань програми.

II. Організаційно-проектний (2022-2023рр.)

- Моделювання організаційно-управлінської, методичної структури та індивідуально-творчої системи роботи з проблеми, апробація нової організаційно-методичної моделі виховної системи школи
- Визначення структурних елементів інноваційної системи виховної роботи школи.
- Розробка та апробація навчально-методичного (методичні рекомендації, методичні розробки, практичний матеріал для вчителів) забезпечення реалізації програми.
- Впровадження у навчально-виховний процес школи прогресивних педагогічних технологій, які забезпечують реалізацію програми.
- Забезпечення постійного цілеспрямованого підвищення професійної компетентності та кваліфікації педагогічних працівників школи шляхом використання різноманітних форм методичної роботи.
- Розширення взаємодії школи з партнерами (батьківською громадськістю, позашкільними закладами) щодо реалізації програми.

III. Узагальнюючий (2023-2024рр.)

- Аналіз результатів роботи над методичною проблемою, відпрацювання діючої моделі системної організації компетентісно спрямованої виховної роботи школи.
- Статистично - кількісний та описово-якісний аналіз результатів реалізації програми.
- Порівняльна характеристика розвивального впливу традиційної та інноваційної системи виховання в умовах роботи над програмою.
- Індивідуальна допомога. Індивідуальні методичні консультації.
- Аналіз і систематизація матеріалів методичного об'єднання, творчої групи.
- Науково-практична акредитація відпрацьованої системи виховної роботи школи та вироблення рекомендацій для її масового впровадження у практику роботи навчальних закладів.

IV. Впроваджуючий (2024-2026 рр.)

Дослідження результатів роботи, узагальнення педагогічного досвіду, розвиток ідей, розповсюдження результатів роботи з проблеми.

- Внесення коректив і відповідних змін до організаційно-педагогічних, матеріально-технічних умов реалізації програми.
- Адаптування та затвердження нормативної бази.
- Творчі звіти методичних структур
- Друк матеріалів з досвіду роботи.

3. Очікувані результати реалізації програми

- створення сприятливого навчально-виховного середовища для оптимального розвитку, розкриття творчого потенціалу педагогів і учнів, формування основних життєвих компетентностей особистості;
- забезпечення цілісного підходу до виховання і розвитку особистості учня. Створення єдиної комплексної системи виховних впливів школи, сім'ї, громадськості;
- підвищення і вдосконалення професійної компетентності педагогічних працівників;
- забезпечення єдності навчання і виховання як двох взаємозалежних складових системи освіти;
- набуття учнями соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних відносин, формування в молоді національної свідомості, розвиненої духовності, фізичної досконалості, правової, трудової, екологічної культури, соціальної активності та свідомої громадянської позиції;
- поєднання організаційно-педагогічної, родинно-сімейної, національно-культурної, просвітницької діяльності вчителів, батьків, учнів, місцевої громади,
- створення дієвої моделі виховної системи школи.